

Czym jest samorząd uczniowski?

SCENARIUSZ ZAJĘĆ

dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych

civis.

Przemiany w regionie

Autor: Piotr Sienkiewicz

Opracowanie graficzne: Julia Krzywicka

Zdjęcie na okładce: Canva

Fundacja Civis Polonus

Warszawa, 2025 r.

Scenariusz powstał w ramach projektu „Włączamy rodziców do współpracy ze szkołą”, realizowanego przez Fundację Civis Polonus w partnerstwie z organizacją Unikalna Kraina ze Żmerynki.

Projekt współfinansowany ze środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności w ramach programu RITA – Przemiany w Regionie, realizowanego przez Fundację Edukacja dla Demokracji.

INFORMACJA PRAWNA

Scenariusz „Czym jest samorząd uczniowski” jest dostępny na licencji Creative Commons „Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne 4.0 Międzynarodowe” (CC BY-NC 4.0), co oznacza możliwość korzystania z tych utworów na warunkach licencji dostępnej na stronie <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Fundacji Civis Polonus. Utwór powstał w ramach projektu „Włączamy rodziców do współpracy na rzecz szkoły”, realizowanego przez Fundację Civis Polonus przy wykorzystaniu środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności. Zezwala się na dowolne wykorzystanie treści – pod warunkiem zachowania niniejszej informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, posiadaczach praw oraz o projekcie „Włączamy rodziców do współpracy na rzecz szkoły”. Treść licencji jest dostępna na stronie <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>.

Scenariusz lekcji

Czym jest samorząd uczniowski?

Scenariusz realizuje nową podstawę programową przedmiotu Edukacja Obywatelska:

Dział 2: Szkoła jako wspólnota

Wyjaśnia, czym jest samorządność uczniowska (w tym samorząd klasowy, szkolny i rada szkoły), wymienia sposoby włączania uczniów w decydowanie o sprawach szkoły i wie, jak je zastosować w praktyce

Po zakończeniu zajęć uczeń/uczennica:

- Wie: czym jest samorząd uczniowski i jakie są jego prawa.
- Zna: sposoby włączania uczniów w decydowanie o sprawach szkoły.
- Potrafi: współpracować w grupie i komunikować potrzeby organom szkoły.
- Umie: wskazać kompetencje rozwijane przez aktywność samorządową.
- Jest świadomy_a: znaczenia współpracy i szacunku w działalności samorządowej.

Metody pracy:

- Metody aktywizujące
- Rozmowa kierowana
- Praca ze studium przypadku

Środki dydaktyczne:

- Symbole samorządu w ilości równej liczbie osób uczących się (załącznik nr 1)
- Wycięte puzzle schowane do koperty, po jednej sztuce na grupę (załącznik nr 2)
- Opisy dobrych praktyk minimum po jednym na grupę (załącznik nr 3)
- Prezentacja multimedialna

Formy: indywidualna, grupowa, zespołowa

Czas: 45 minut

Faza wstępna (10 minut) – wszyscy uczniowie są w samorządzie uczniowskim

1. Wytnij i pozginaj symbol z załącznika nr 1. w takiej ilości ilu jest uczniów. Następnie każdy z nich „losuje” symbol (uczniowie nie wiedzą, że wszystkie są takie same).

Uprzedź uczennice i uczniów, żeby nie otwierali losów i ich nie pokazywali.

2. Kiedy wszyscy wylosują, powiedz, aby wstały te osoby, które są w samorządzie uczniowskim (zapewne wstanie kilkoro uczniów). Następnie poproś, aby wstali wszyscy ci którzy wylosowali symbol samorządu (powinni wstać wszyscy). Podkreśl, że zgodnie z prawem oświatowym wszyscy uczniowie należą do samorządu. Niektórzy z nich są jego przedstawicielami.

Faza realizacyjna (25 minut) – prawa samorządu oraz możliwości ich realizacji

1. Podziel osoby uczące się na kilkusobowe grupy. Każdej wręcz kopertę z wyciętymi puzzlami (załącznik nr 2).

2. Zadaniem grup jest **ułożenie puzzli**. Następnie z wykorzystaniem prezentacji przyporządkowują ułożone zdjęcie do **prawa samorządu uczniowskiego**.

Są to:

- składanie do dyrektora szkoły wniosków i opinii we wszystkich sprawach dotyczących szkoły
- składanie do rady pedagogicznej wniosków i opinii we wszystkich sprawach dotyczących szkoły
- opracowanie swojego regulaminu
- wybór opiekuna samorządu
- inicjowanie aktywności sportowych
- inicjowanie aktywności kulturalnych i rozrywkowych
- prowadzenie gazetki szkolnej

3. Rozdaj grupom **opis dobrych praktyk działalności samorządów uczniowskich** w szkołach branżowych. Poproś, aby odpowiedzieli na pytania zawarte na karcie pracy.

4. Każda grupa prezentuje dobrą praktykę oraz omawia odpowiedzi na zawarte pytania.

5. Podsumuj zwracając uwagę, że działalność samorządowa wymaga współpracy z dyrektorem, radą pedagogiczną, rodzicami, czyli organami szkoły (do których należy również samorząd uczniowski). Specyficznym rozwiązaniem wspierającym współpracę i współdecydowanie organów szkoły jest rada szkoły (więcej w materiałach dla nauczyciela). Współpraca powinna bazować na wzajemnym szacunku, kulturalnym artykułowaniu własnych potrzeb i problemów a także argumentowaniu bazującym na faktach (danych). Ważne jest autentyczne słuchanie się nawzajem. Dorośli (decydenci) jeśli podejmują negatywną decyzję wobec oczekiwań młodych powinni ją uzasadnić.

Faza podsumowująca (10 minut) – korzyści z działalności w samorządzie

Poproś osoby uczące się, aby powiedziały, jakie kompetencje może rozwijać aktywność samorządowa (określanie potrzeb i problemów, mówienie o nich osobom decyzyjnym, inicjowanie własnych działań, realizacja tych inicjatyw). Zwróć uwagę, że kompetencje te są przydatne w życiu zawodowym i osobistym.

Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 roku - Prawo oświatowe:

Art. 85

1. W szkole i placówce działa samorząd uczniowski, zwany dalej „samorządem”.
2. Samorząd tworzą wszyscy uczniowie szkoły lub placówki.
3. Zasady wybierania i działania organów samorządu określa regulamin uchwalany przez ogół uczniów w głosowaniu równym, tajnym i powszechnym. Organy samorządu są jedynymi reprezentantami ogółu uczniów.
4. Regulamin samorządu nie może być sprzeczny ze statutem szkoły lub placówki.
5. Samorząd może przedstawiać radzie szkoły lub placówki, radzie pedagogicznej oraz dyrektorowi wnioski i opinie we wszystkich sprawach szkoły lub placówki, w szczególności dotyczących realizacji podstawowych praw uczniów, takich jak:
 - 1) prawo do zapoznawania się z programem nauczania, z jego treścią, celem i stawianymi wymaganiami;
 - 2) prawo do jawnej i umotywowanej oceny postępów w nauce i zachowaniu;
 - 3) prawo do organizacji życia szkolnego, umożliwiającej zachowanie właściwych proporcji między wysiłkiem szkolnym a możliwością rozwijania i zaspokajania własnych zainteresowań;
 - 4) prawo redagowania i wydawania gazety szkolnej;
 - 5) prawo organizowania działalności kulturalnej, oświatowej, sportowej oraz rozrywkowej zgodnie z własnymi potrzebami i możliwościami organizacyjnymi w porozumieniu z dyrektorem;
 - 6) prawo wyboru nauczyciela pełniącego rolę opiekuna samorządu

Co w praktyce wynika z tych zapisów?

Konieczne jest powszechne głosowanie nad regulaminem SU!

Najważniejszym zadaniem samorządu uczniowskiego jest wyrażanie opinii i wniosków we wszystkich sprawach szkoły!

Działalność w samorządzie uczniowskim pozwala uczniom na zdobycie cennych umiejętności i kompetencji, które mają kluczowe znaczenie dla ich rozwoju osobistego i społecznego. Do najważniejszych należą:

1. Kompetencje społeczne i obywatelskie:

- Umiejętność współpracy w grupie.
- Wyrażanie opinii i argumentowanie własnego zdania.
- Podejmowanie decyzji w sposób demokratyczny.
- Rozwijanie poczucia odpowiedzialności za podejmowane działania.

2. Kompetencje organizacyjne i przywódcze:

- Planowanie i organizowanie wydarzeń szkolnych.
- Zarządzanie projektami i zasobami.
- Koordynowanie działań różnych grup i osób.

3. Kompetencje komunikacyjne:

- Prowadzenie rozmów i negocjacji.
- Prezentowanie pomysłów i inicjatyw przed społecznością szkolną.
- Efektywne przekazywanie informacji i współpraca z mediami (np. szkolnymi).

4. Rozwój kreatywności i innowacyjności:

- Tworzenie nowych rozwiązań i pomysłów odpowiadających na potrzeby społeczności szkolnej.
- Podejmowanie inicjatyw wspierających rozwój szkoły.

5. Zarządzanie czasem i samodyscyplina:

- Realizacja zadań w określonych terminach.
- Priorytetyzowanie obowiązków i odpowiedzialności.

6. Świadomość obywatelska:

- Rozumienie zasad demokracji i znaczenia udziału w życiu społecznym.
- Kształtowanie postawy aktywnego obywatela.

Dzięki uczestnictwu w samorządzie uczniowie nie tylko wpływają na życie szkoły, ale również rozwijają kompetencje kluczowe dla ich przyszłej edukacji i pracy zawodowej!

Rada szkoły – czym jest i jaka jest jej rola?

Rada szkoły to organ społeczny, którego funkcjonowanie w szkołach i placówkach oświatowych w Polsce reguluje Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe. Stanowi ona narzędzie umożliwiające społeczności szkolnej wpływ na funkcjonowanie placówki oraz integrujące różne grupy – rodziców, nauczycieli i uczniów.

Obowiązek powołania:

Ustawa nie nakłada obowiązku tworzenia rady szkoły – decyzję o jej powołaniu podejmuje społeczność szkolna. Jeśli rada nie istnieje, jej funkcje w dużej mierze przejmuje rada pedagogiczna i rada rodziców.

Cele i zadania rady szkoły:

Rada szkoły ma charakter zarówno stanowiący, jak i opiniodawczo-doradczy. Jej cele są ściśle powiązane z zadaniami, które realizuje, wspierając szkołę w aspektach dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

Zadania rady szkoły:

1. Współdecydowanie o funkcjonowaniu szkoły:

- Uchwalanie statutu szkoły oraz jego zmian.
- Współtworzenie programu wychowawczo-profilaktycznego.

2. Inicjowanie działań:

- Proponowanie rozwiązań dla problemów zgłaszanych przez społeczność szkolną.
- Zgłaszanie wniosków do dyrektora lub innych organów szkoły w sprawach dydaktycznych i wychowawczych.

3. Opiniowanie i doradztwo:

- Wyrażanie opinii o planach budżetowych, innowacjach pedagogicznych oraz współpracy szkoły ze środowiskiem lokalnym.

4. Monitorowanie funkcjonowania szkoły:

- Wspieranie dyrektora szkoły i rady pedagogicznej w zapewnieniu sprawnego zarządzania placówką.

Korzyści z powołania rady szkoły

- Demokratyzacja zarządzania szkołą: Rada szkoły umożliwia wszystkim grupom społeczności szkolnej realny wpływ na decyzje dotyczące funkcjonowania placówki.
- Integracja społeczności szkolnej: Poprzez wspólną pracę nad problemami szkoły rodzice, nauczyciele i uczniowie uczą się współpracy i współodpowiedzialności.
- Lepsze dopasowanie działań szkoły do potrzeb: Wprowadzenie rady szkoły pozwala lepiej rozpoznać oczekiwania społeczności szkolnej i na nie odpowiadać.

Powołanie rady szkoły i zaangażowanie jej w codzienne funkcjonowanie placówki to krok w stronę budowy szkoły otwartej, przyjaznej i efektywnie zarządzanej. Warto podjąć wysiłek, by ten organ stał się realnym wsparciem dla dyrektora oraz całej społeczności.

Załącznik nr 1 – Symbol “Każdy jest w samorządzie uczniowskim”

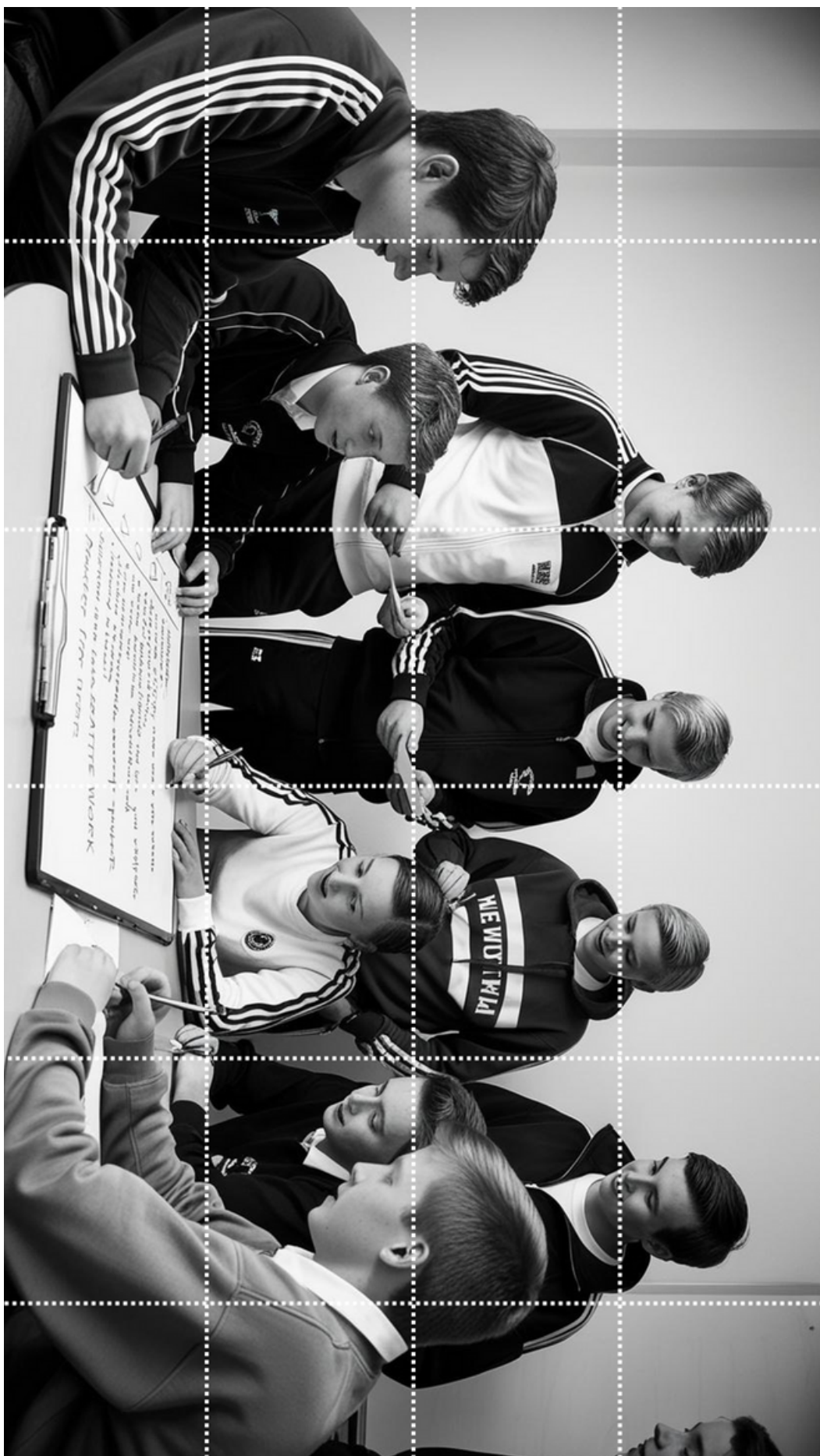
Składanie wniosków i opinii do dyrektora szkoły

Składanie wniosków i opinii do rady pedagogicznej

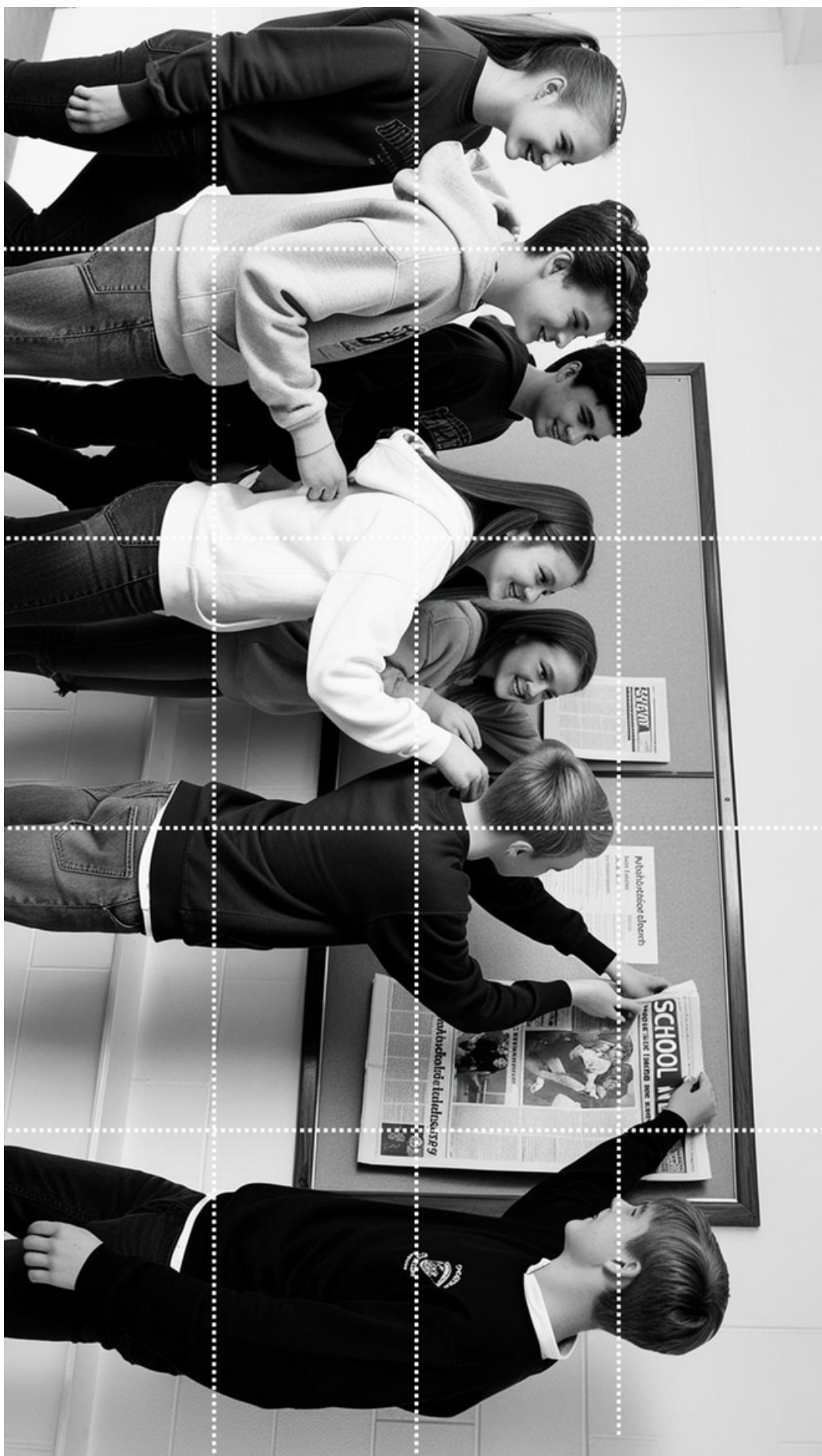
Wybieranie przedstawicieli

Opracowanie regulaminu samorządu uczniowskiego

Organizowanie działalności kulturalnej / rozrywkowej

Prowadzenie gazetki szkolnej

Dobra praktyka 1: Zespół Szkół Zawodowych w Kurzętniku

Przeczytaj, co zrobili uczniowie i uczennice. Odpowiedz na pytania:

- 1.Czego dotyczyła aktywność samorządu uczniowskiego?
- 2.Na co uczniowie mogli mieć wpływ?
- 3.Co zrobiono, aby jak najwięcej uczniów mogło wyrazić swoje zdanie?

Na początku września powołano grupę roboczą, która liczyła osiem osób, w tym sześć osób z technikum oraz dwie osoby ze szkoły branżowej. W spotkaniu brały udział dwie opiekunki SU. Grupa robocza przeanalizowała dotychczas istniejący regulamin oraz zaproponowała niewielkie zmiany.

Na lekcjach wychowawczych omawiano istotę samorządności uczniowskiej oraz przedstawiono regulamin działania organów SU wraz z proponowanymi zmianami. Uczniowie następnie mieli czas na zgłoszenie swoich uwag i propozycji. Regulamin przyjęto w głosowaniu z użyciem poczty dziennika elektronicznego. Wiadomość o głosowaniu wysłano do ponad 900 uczennic i uczniów.

Dobra praktyka 2: Zespół Szkół Techniczno-Informatycznych w Elblągu

Przeczytaj, co zrobili uczniowie i uczennice. Odpowiedz na pytania:

- 1.Czego dotyczyła aktywność samorządu uczniowskiego?
- 2.Na co uczniowie mogli mieć wpływ?
- 3.Co zrobiono, aby jak najwięcej uczniów mogło wyrazić swoje zdanie?

Dobra praktyka dotyczy organizacji procesu wybierania przedstawicieli samorządu uczniowskiego. Uczniowie przygotowali formularz ankiety online. Link do niego przestali do każdego ucznia za pośrednictwem dziennika elektronicznego. Dzięki temu w wyborach mogli wziąć udział również uczniowie odbywający praktyki i nieobecni tego dnia w szkole. Frekwencja w głosowaniu wyniosła ponad 90 proc.

Dobra praktyka 3: Zespół Szkół Inżynierii Środowiska i Usług im. Mikołaja Kopernika w Elblągu

Przeczytaj, co zrobili uczniowie i uczennice. Odpowiedz na pytania:

- 1.Czego dotyczyła aktywność samorządu uczniowskiego?
- 2.Na co uczniowie i uczennice miały wpływ?
- 3.Jak myślisz, na czym polegała współpraca z nauczycielami?

Uczniowie nie mieli miejsca, w którym mógłby spotykać się samorząd uczniowski. Chcieli stworzyć przestrzeń, w której będą mogli organizować narady, zapraszać innych uczniów, planować swoją pracę.

Dyrekcja znalazła pokój, w którym można urządzić przestrzeń dla samorządu uczniowskiego. Uczniowie z nauczycielami zaprojektowali nowy wystrój pomieszczenia, posprząтали je i wyremontowali samodzielnie. Jak mówi Oliwia: „My dziewczyny się zabrałyśmy i praktycznie cały dzień, nawet nie wiem, czy dwa dni, spędziłyśmy na tym, żeby wszystko posegregować, zaplanować, jak byśmy chcieli ułożyć plan tego pokoju, jak on będzie wyglądał, żeby dla nas było to korzystne, żeby to też było dla uczniów wygodne, że mogą wejść, porozmawiać z nami. Ale zaczęło się od sprzątania, bardzo wiele tam było rzeczy naprawdę starych, sprzed 20 lat. To nam, wiadomo, chwilę zajęło, ale już mamy czysty pokój. Mamy bazę na wszystko”.

Dobra praktyka 4: Zespół Szkół Zawodowych w Kurzętniku

Przeczytaj, co zrobili uczniowie i uczennice. Odpowiedz na pytania:

- 1.Czego dotyczyła aktywność samorządu uczniowskiego?
- 2.Na co uczniowie i uczennice miały wpływ?
- 3.Jak myślisz, na czym polegała współpraca z nauczycielami?

Cinema Kurzętnik – maraton filmowy. Uczniowie w jednej z sal lekcyjnych zorganizowali szkolne kino. Wyświetlano trzy filmy. Seanse były biletowane. Dodatkowo można było skorzystać z kawiarenki obsługiwanej przez samorząd uczniowski. Wydarzenie cieszyło się dużym zainteresowaniem.

Filmy obejrzało ponad 100 osób. Popularność tej akcji spowodowała, że dyrekcja szkoły zauważyła potrzebę zakupu nowego projektora, który pozwoli na wyświetlanie filmów w sali gimnastycznej dla nawet 300 osób.

Dobra praktyka 5: Zespół Szkół im. Krzysztofa Celestyna Mrongowiusza w Olsztynku

Przeczytaj, co zrobili uczniowie i uczennice. Odpowiedz na pytania:

- 1.Czego dotyczyła aktywność samorządu uczniowskiego?
- 2.Na co uczniowie i uczennice miały wpływ?
- 3.Jak myślisz, na czym polegała współpraca z nauczycielami?

Uczennice i uczniowie wraz z kucharzem przygotowywali poczęstunek dla seniorów, składający się z dań bezmięsnych. Dzięki temu przedstawiciele starszego pokolenia poznali wegańskie i wegetariańskie potrawy.

Z kolei podczas warsztatów kulinarnych uczennice i uczniowie klas branżowych przygotowali dla uczniów ze szkół podstawowych zdrowe, bezmięsne przekąski, np. kule mocy.

Zmniejszenie ilości mięsa w diecie oraz promocja zdrowych wegańskich i wegetariańskich przepisów jest jednym ze sposobów na walkę z negatywnymi zmianami klimatycznymi.

civ/is.